

Innst. 28 L

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget frå finanskomiteen

Prop. 139 L (2010–2011)

Innstilling frå finanskomiteen om endringer i betalingsystemloven og finansieringsvirksomhetsloven mv. (gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2009/44/EF og direktiv 2009/110/EF)

Til Stortinget

1. Samandrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Stortinget har tidligere vedtatt lovregler for å gjennomføre regler tatt inn i EØS-avtalen som svarer til direktiv 98/26/EF om endelig oppgjør i betalingsystemer og verdipapiroppgjørssystemer (finalitetsdirektivet), jf. lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingsystemer, direktiv 2002/47/EF om finansiell sikkerhetsstillelse, jf. lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse og direktiv 2000/46/EF om e-pengeforetak, jf. lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak.

Finansdepartementet foreslår i proposisjonen for det første lovendringer for å gjennomføre regler tatt inn i EØS-avtalen som svarer til direktiv 2009/44/EF. Direktiv 2009/44/EF, som ble inntatt i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning 50/2010, gjør endringer i direktiv 98/26/EF om endelig oppgjør i betalingsystemer og verdipapiroppgjørssystemer (finalitetsdirektivet), og i direktiv 2002/47/EF om finansiell sikkerhetsstillelse. Stortinget ga 22. februar 2011 samtykke til innlemmelse av direktiv 2009/44/EF i EØS-avtalen, jf. Innst. 195 S (2010–2011). Direktivendringene er hovedsakelig begrunnet i teknologiutvikling, økt internasjonal konkurranse og økte krav til pantesikkerhet.

Finansdepartementet foreslår i proposisjonen tekniske endringer i betalingsystemloven kapittel 4, for å gjennomføre de endringene i finalitetsdirektivet som følger av direktiv 2009/44/EF. Finalitetsdirektivet er i norsk rett gjennomført i betalingsystemloven kapittel 4, som regulerer når avregnings- og oppgjørsvtaler får rettsvern overfor kreditorene til deltakerne i oppgjørssystemet. Departementet foreslår, i tråd med endringsdirektivet, blant annet definisjoner av «samvirkende system», «operatør» og enkelte andre betegnelser, samt regler for å sikre ensartede rettsvernsakter og virkninger mellom sammenkoblede systemer.

Formålet med rettsvernreglene i betalingsystemloven kapittel 4 er å sikre at oppgjørsvtaler som er innkommet til systemet kan gjennomføres selv om en deltaker i systemet går konkurs, uten hinder av konkurslovgivningens bestemmelser om omstøtelse og motregning. Bestemmelsene gjelder kun for systemviktige interbanksystemer (herunder Norges Banks oppgjørssystem) og verdipapiroppgjørssystemer som er meldt til EFTAs overvåkningsorgan. Formålet med de foreslåtte endringene er å ta høyde for det økte antall koblinger mellom for eksempel markedsplasser og oppgjørssentraler som, på grunn av økt globalisering, europeisk integrasjon og finansielle og teknologiske nyvinninger, har funnet sted det siste tiåret.

Videre foreslår Finansdepartementet endringer i lov om finansiell sikkerhetsstillelse for å gjennomføre endringene i direktivet om finansiell sikkerhetsstillelse som følger av direktiv 2009/44/EF. Direktivet om finansiell sikkerhetsstillelse inneholder harmoniserte regler om pantsettelse av kontante innskudd og finansielle instrumenter, hvor enten pantsetter eller panthaver er en offentlig myndighet, sentralbank, finansinstitusjon eller annen lovregulert institusjon som handler med finansielle instrumenter.

I tråd med endringsdirektivet, foreslår departementet å utvide definisjonen av finansiell sikkerhet til også å omfatte «gjeldsfordringer», det vil si pengekrav som oppstår som følge av at en kredittinstitusjon bevilger lån. Formålet med endringen er å øke omfanget av tilgjengelig sikkerhet til å omfatte gjeldsfordringer i tillegg til kontante innskudd og finansielle instrumenter. Gjeldsfordringer anerkjennes allerede i dag som sikkerhet i en del europeiske land. En harmonisering av bestemmelsene i direktivet på dette punktet er ment å bidra til likere konkurransevilkår for kredittinstitusjoner i alle medlemslandene. Departementet foreslår å avgrense definisjonen av gjeldsfordringer til bare å omfatte «pengekrav som oppstår som følge av at en kredittinstitusjon bevilger lån til debitor som ikke er forbruker», forslaget vil derfor ikke ha betydning for forbrukernes rettsstilling.

Finansdepartementet foreslår for det andre å gjennomføre EØS-regler som svarer til direktiv 2009/110/EF. Direktiv 2009/110/EF, som ble innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning 120/2010, er et nytt e-pengedirektiv som erstatter det tidligere direktivet om e-pengeforetak, direktiv 2000/46/EF. Stortinget ga 16. juni 2011 samtykke til innlemmelse av direktiv 2009/110/EF i EØS-avtalen, jf. Innst. 438 S (2010–2011).

E-pengedirektivet inneholder regler om adgangen til å utstede elektroniske penger, herunder en definisjon av begrepet elektroniske penger, samt virksomhetsregler for e-pengeforetak. I tillegg til e-pengeforetak kan kredittinstitusjoner (bl.a. banker), Norges Bank og postgirokontorer utstede elektroniske penger.

Elektroniske penger er definert som en forhåndsbetalt kjøpekraft, i form av en lagret pengeverdi på en elektronisk innretning som er utstedt etter mottak av midler, og som er anerkjent som betalingsmiddel av andre foretak enn utstederen. E-pengeforetak er foretak som har adgang til å utstede elektroniske penger, i gjeldende rett regulert i lov om e-pengeforetak av 13. desember 2002 nr. 74 (e-pengeforetaksloven).

E-pengeforetak er i dag regulert i lov om e-pengeforetak. Banklovkommisjonen har i forslag til ny samlet finanslov (NOU 2011:8), som ble avgitt 27. mai 2011, foreslått å oppheve e-pengeforetaksloven, og innta bestemmelsene om e-pengeforetak i ny samlet finanslov. Fristen for å gjennomføre e-pengeforetaksdirektivet i nasjonal rett var 30. april 2011 for EU-landene. Det er foreløpig ikke fastsatt noen egen gjennomføringsfrist for EØS-landene. Ut fra hensynet til mest mulig samsvar mellom EU- og EØS-retten, bør den nye EØS-rettsakten om e-pengeforetak gjennomføres i norsk rett så nær som mulig gjennomføringsfristen i EU for det tilsvarende direktivet. På denne bakgrunn foreslår Finansdepartementet en

midlertidig løsning med nytt kapittel 4c i finansieringsvirksomhetsloven med overordnede bestemmelser om e-pengeforetak. Forslaget er basert på Banklovkommisjonens forslag, og vil enkelt kunne videreføres i ny samlet finanslov. Forslaget innebærer at gjeldende lov om e-pengeforetak oppheves.

Lovforslaget inneholder de overordnede bestemmelsene om adgang til å utstede e-penger, herunder definisjon på elektroniske penger (forslaget til ny § 4c-1 første ledd), kravet til konsesjon som e-pengeforetak (forslaget til ny § 4c-2), hvem som kan utstede elektroniske penger (e-pengeforetak, banker og kredittinstitusjoner, Norges Bank og postgirokontorer, jf. forslaget til ny § 4c-1 annet ledd), og om adgangen til å drive grensekryssende virksomhet (forslaget til ny § 4c-1 første ledd). De mer spesielle materielle reglene om e-pengeforetak foreslås inntatt i en ny forskrift om e-pengeforetak med hjemmel i ny § 4c-3. Den lovtekniske løsningen er den samme som ble valgt for gjennomføring av regler tatt inn i EØS-avtalen som svarer til direktiv 2007/64/EF om betalingstjenester i det indre marked (betalingstjenestedirektivet) i 2009. Forslaget inkluderer også oppdatering av henvisninger i andre lover som i dag viser til e-pengeforetaksloven.

Finansdepartementet foreslår for det tredje en lovendring som innebærer at Statens innkrevingsentral kan tvangsinnkreve overtredelsesgebyr etter verdipapirhandelloven § 17-4. Statens innkrevingsentral har det nødvendige apparat og rutiner for håndtering av slike saker, og vil på en mer effektiv måte enn Finanstilsynet, regulert marked, eller andre, kunne drive inn gebyrene på vegne av staten.

1.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i betalingssystemloven § 4-5 annet ledd vil medføre en liten utvidelse i omfanget av meldepliktige opplysninger som Norges Bank etter lov om betalingssystemer må viderefremme til EFTAs overvåkningsorgan.

Forslaget til nye lovbestemmelser, samt tilhørende forskrift om e-pengeforetak vil kunne medføre noe merarbeid for Finanstilsynet, som følge av at e-pengeforetak skal bli en mer konkurransedyktig institusjonstype med de nye virksomhetsreglene.

Finansdepartementet legger til grunn at eventuelt merarbeid vil være av begrenset omfang, og at det kan utføres innenfor gjeldende budsjettammer.

Departementets forslag til endring i verdipapirhandelloven har som siktemål å oppnå en bedret og mer effektiv statlig innkreving av overtredelsesgebyr etter verdipapirhandelloven, hvilket forutsetningsvis vil gi en samlet ressursbesparelse for offentlige myndigheter. Ut over dette vil forslaget etter departementets vurdering ikke føre til økonomiske og adminis-

trative konsekvenser for det offentlige eller for private aktører.

Forslaget vil for øvrig ikke medføre noen særlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

2. Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Kari Agerup, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Bård Langsåvold, leiararen Torgeir Micaelsen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, frå Framstegspartiet, Jørund Rytman, Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, frå Høgre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, frå Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, frå Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, frå Kristeleg Folkeparti, Hans Olav Syversen, og frå Venstre, Borghild Tenden, syner til omtala av bakgrunn for endringsforslaga, høringane, gjeldande rett, direktiva, departementet sine vurderingar og framlegg til lovendingar i Prop. 139 L (2010–2011).

Komiteen sluttar seg til regjeringa sitt framlegg.

3. Tilråding frå komiteen

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om endringer i betalingssystemloven og finansieringsvirksomhetsloven mv. (gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2009/44/EF og direktiv 2009/110/EF)

I

Lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak oppheves.

II

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker skal § 1 første ledd annet punktum lyde:

Mottak av midler som nevnt i *finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 første ledd* utgjør ikke innskudd dersom de mottatte beløp umiddelbart byttes mot elektroniske penger utstedt av et e-pengeforetak.

III

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

§ 1-2 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 1-3 første ledd ny nr. 7 skal lyde:

7. *e-pengeforetak med tillatelse etter § 4c-2.*

§ 1-4 første ledd ny nr. 6 skal lyde:

6. *e-pengeforetak med tillatelse etter § 4c-2,*

Nåværende nr. 6 blir ny nr. 7.

§ 2a-6 første ledd ny bokstav f skal lyde:

f) *e-pengeforetak,*

Nåværende § 2a-6 første ledd bokstav f og g blir nye bokstav g og h.

§ 3-16 skal lyde:

§ 3-16 *Virksomhetens omfang*

Finansieringsforetak kan bare drive finansieringsvirksomhet og valutavirksomhet samt virksomhet som naturlig henger sammen med dette. *Finansieringsforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak etter § 4b-2 første ledd, eller tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak etter § 4c-2. I så fall kan det settes som vilkår at slik virksomhet drives i eget foretak.*

Vedtektene skal ha bestemmelser om hva slags *finansieringsvirksomhet, valutavirksomhet, betalingsjenestevirksomhet og e-pengevirksomhet* det enkelte foretak skal kunne drive.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at et foretak midlertidig driver eller deltar i driften av annen virksomhet i den utstrekning det er nødvendig for å få dekning av krav. Finanstilsynet kan kreve at foretaket opphører med slik virksomhet innen en fastsatt frist.

§ 4b-1 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. foretak som utsteder betalingsmidler i form av elektroniske penger etter *reglene i kapittel 4c,*

Nytt kapittel 4c skal lyde:

Kapittel 4c. E-pengevirksomhet

§ 4c-1 *Utstedelse av elektroniske penger*

Med elektroniske penger menes en elektronisk lagret pengeverdi, representert ved en fordring på utstederen, som er utstedt etter mottak av midler for å utføre betalingstransaksjoner, og som er anerkjent som betalingsmiddel av andre foretak enn utstederen.

Elektroniske penger kan bare utstedes av foretak som har tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak, og institusjoner som nevnt i § 1-4 første ledd nr. 1 og 4. Norges Bank og postgirokontorer kan også utstede elektroniske penger når dette følger av ellers gjeldende lovgivning.

Finansieringsforetak eller betalingsforetak kan gis tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak.

E-pengeforetak med hovedsete i annen stat i EØS kan etablere og drive e-pengevirksomhet gjennom filial eller drive grensekryssende virksomhet her i riket uten tillatelse etter denne lov, dersom foretaket har tillatelse til å drive virksomhet i hjemstaten og er undergitt tilsyn fra myndighetene der. Dette gjelder bare virksomhet som foretaket kan drive etter tillatelse i hjemstaten, og som Norge etter EØS-avtalen er forpliktet til å anerkjenne.

§ 4c-2 Konesjon til e-pengeforetak

Tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak gir adgang til å utstede elektroniske penger og, med mindre annet er fastsatt i tillatelsen, til å utføre:

- a) én eller flere former for betalingsoverføring og andre betalingstjenester som omfattes av finansavtaleloven § 11 første ledd,
- b) omsetning av valuta i forbindelse med utstedelse av elektroniske penger og betalingsstraksaksjoner med utlandet, jf. reglene i kapittel 4a,
- c) kredittytting innenfor fastsatte kredittgrenser ved gjennomføringen av oppdrag om betalingsoverføring dersom kreditten ikke ytes av midler mottatt ved utstedelse av elektroniske penger eller betalingsoverføring, og er kortsiktig og skal tilbakebetales senest innen 12 måneder.

Et e-pengeforetak kan også gis tillatelse etter § 3-3 til å drive virksomhet som finansieringsforetak. I så fall kan det settes som vilkår at slik virksomhet drives i eget foretak.

Et e-pengeforetak har ikke adgang til å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten. Betalingsmidler som et e-pengeforetak har mottatt fra kunder som betaling for elektroniske penger, skal uten ugrunnet opphold omgjøres til elektroniske penger. E-pengeforetak har ikke adgang til å svare renter av elektroniske penger.

Betalingsmidler som et e-pengeforetak har mottatt ved utstedelse av elektroniske penger, skal plasseres på særskilte konti som betrodde midler uten at foretakets øvrige kreditorer eller andre kan søke dekning i midlene. Det samme gjelder betalingsmidler som e-pengeforetaket mottar fra kunder i forbindelse med utføringen av betalingsoverføring som omfattes av første ledd.

§ 4c-3 Alminnelige regler, forskrifter mv.

Reglene i §§ 2-2 til 2-5, § 3-2, § 3-6 samt §§ 3-8 til 3-15 og § 4b-4 gjelder tilsvarende for e-pengeforetak.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om e-pengeforetak, herunder regler om organisering, virksomhet, kapitalkrav, eierforhold, sikring av midler, innløsning av elektroniske penger, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, tilbakekall av tillatelse, nemndsbehandling av tvister og tilsyn.

Departementet kan i forskrift unnta visse former for e-pengevirksomhet og e-pengeforetak helt eller delvis fra bestemmelser om e-pengeforetak gitt i eller i medhold av lov.

IV

I lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag skal § 35 sjette ledd tredje punktum lyde:

For elektroniske penger som definert i finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 gjelder likevel første til fjerde ledd med mindre institusjonen ikke kan sperre kontoen eller betalingsinstrumentet.

V

I lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingsystemer m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1-2 nytt annet ledd skal lyde:

Verdipapiroppgjørssystemene skal ha en operatør som er ansvarlig for etablering og drift, og som er organisert som nevnt i § 2-4 første ledd i denne lov.

§ 1-3 første ledd skal lyde:

Med deltaker menes avregningssentral, oppgjørsbank, sentral motpart, operatør for annet system og annen institusjon eller foretak som deltar i et interbanksystem eller verdipapiroppgjørssystem.

§ 1-3 nytt ellefte ledd skal lyde:

Med samvirkende system menes to eller flere systemer der operatørene har gjort avtale med hverandre om utføring av oppdrag på tvers av systemene. En ordning som er innført mellom samvirkende systemer, utgjør ikke et system.

§ 4-1 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder bare systemer med minst tre deltakere, i tillegg til operatør, eventuell oppgjørsbank, eventuell sentral motpart og eventuell avregningssentral, som har avtalt at norsk lovgivning skal anvendes for systemet i samsvar med § 4-3 og som er meldt til EFTAs overvåkingsorgan i samsvar med § 4-5.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Avtaler om avregning og oppgjør kan gjøres gjeldende etter sitt innhold selv om det innledes insolvensbehandling hos en deltaker *i det aktuelle systemet, i et samvirkende system, eller en systemansvarlig for et samvirkende system som ikke selv er en deltaker*, når oppdraget er lagt inn i systemet før det er innledet insolvensbehandling.

§ 4-2 tredje ledd skal lyde:

Dersom et oppdrag blir lagt inn i systemet etter det er innledet insolvensbehandling etter første ledd, og oppdraget gjennomføres *i løpet av virkedagen insolvensbehandlingen* innledes, gjelder første ledd tilsvarende dersom operatøren kan godtgjøre *at operatøren ikke hadde eller burde hatt kunnskap om at insolvensbehandlingen var innledet på det tidspunktet retten til å tilbakekalle ordren bortfalt. Systemet skal i sine regler fastsette hva som menes med virkedag, og som dekker oppgjør både på dagen og på natten og omfatte alle hendelser i løpet av syklusen til systemet.*

§ 4-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser, herunder unntak fra dekningsloven, om bruk av en deltakers disponible midler til å gjennomføre oppgjør på oppgjørsdagen i forbindelse med innledning av insolvensbehandling hos deltakeren.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Sikkerhet som er stilt overfor *en sentralbank innenfor EØS-området, en operatør, eller en deltaker i interbanksystem eller verdipapiroppgjørssystem*, kan ikke omstøtes etter dekningsloven § 5-7.

§ 4-5 første ledd skal lyde:

Operatøren for interbanksystemer som nevnt i § 4-1 skal gi melding til Norges Bank om hvem som er deltaker i systemet, og om endringer med hensyn til deltakerne. Operatøren for et verdipapiroppgjørssystem som nevnt i § 4-1 skal gi tilsvarende melding til Finanstilsynet.

§ 4-5 annet ledd skal lyde:

Norges Bank skal gi melding til EFTAs overvåkingsorgan om systemer og operatører for systemene som omfattes av kapitlet her, og gi melding om innledning av insolvensbehandling hos en deltaker i et slikt system.

VI

I lov 23. mai 2003 nr. 35 om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester skal § 6 første ledd bokstav h lyde:

- h) utstedelse av elektroniske penger av en institusjon som går inn under et unntak *gitt i medhold av finansieringsvirksomhetsloven § 4c-3 tredje ledd*, og

VII

I lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) finansiell sikkerhet: *kontante innskudd, finansielle instrumenter og gjeldsfordringer*,

§ 2 første ledd ny bokstav g skal lyde:

- g) *gjeldsfordring: pengekrav som oppstår som følge av at en kredittinstitusjon bevilger kreditt i form av et lån til en debitor som ikke er forbruker.*

§ 4 første ledd første punktum skal lyde:

Det kan avtales at sikkerhetshaver skal ha bruksrett til stilt finansiell sikkerhet, *men slik bruksrett kan ikke avtales til gjeldsfordringer.*

VIII

I lov 1. april 2005 nr. 14 om europeiske selskaper ved gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10a (rådsforordning (EF) nr. 2157/2001) skal § 7 første ledd bokstav f oppheves.

IX

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 8-1 første ledd nr. 6 oppheves.

Nåværende nr. 7 blir nytt nr. 6.

§ 17-4 nytt åttende ledd skal lyde:

(8) Når Statens innkrevingsssentral er pålagt å innkreve gebyr som nevnt i første til fjerde ledd, kan den inndrive kravene ved trekk i lønn og lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsssentralen kan også inndrive kravene ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapit-

tel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingscentralens kontor etter tvangsfullbyrdselsesloven § 7-9 første ledd.

X

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid.

Verdipapirhandelloven § 17-4 nytt åttende ledd får virkning også ved inndrivning av gebyr mv. som har forfalt før endringen trer i kraft.

Oslo, i finanskomiteen, den 27. oktober 2011

Torgeir Micaelsen

leiar

Gunvor Eldegard

ordførar

